

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1941 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 3 januari 1941 avlätna proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden (bilagorna 9, sid. 139—172 och 20 sid. 305—315).

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft i ämnet väckta motioner.

Driftbudgeten.

Nionde huvudtiteln.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

1:o) **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 167/1936 angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. beräknades kostnaderna för byggnader, avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m. till 1,336,900 kronor. Kostnaderna för inventarier och utrustning beräknades utgöra 132,500 kronor. Samtliga nu nämnda kostnader, tillhoppa 1,469,400 kronor, föreslogos skola fördelas på tre budgetår räknat från och med budgetåret 1936/37 enligt en i propositionen intagen plan. Enligt denna skulle kostnaderna för byggnader och fasta anläggningar fördelas å budgetåren 1936/37, 1937/38 och 1938/39 med respektive 300,000, 600,000 och 436,900 kronor samt kostnaderna för inredning och inventarier å budgetåren 1937/38 och 1938/39 med respektive 75,000 och 57,500 kronor. Propositionen bifölls i huvudsak av 1936 års riksdag, som för budgetåret 1936/37 anvisade ett reservationsanslag av 300,000 kronor till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet.

Från nämnda av 1936 års riksdag fastställda plan — enligt vilken sålunda

skulle anvisas anslag av för budgetåret 1937/38 675,000 kronor och för budgetåret 1938/39 494,400 kronor — ha åtskilliga avvikelser gjorts.

Hittills ha för byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet vid lantbrukshögskolan å riksstaten anvisats tillhoppa (300,000 + 400,000 + 80,700 + 46,500 + 183,300 =) 1,010,500 kronor.

För byggnader m. m. för försöksverksamhet vid lantbrukshögskolan ha upptagits förskottsanslag dels å beredskapsstat för budgetåret 1938/39, dels ock å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, vilken sistnämnda beredskapsstat enligt riksdagens beslut gäller även för budgetåret 1940/41. Förskottsanslagen ha uppförts med 852,600 respektive 696,400 kronor. Vid beräkningen av nämnda belopp — vilka icke avsetts för utförandet av samtliga i 1936 års plan upptagna företag — har hänsyn tagits till att betydande merkostnader i förhållande till vad ursprungligen beräknats kunde väntas uppkomma på grund av inträffade prisstegringar.

Slutligen må erinras, att i den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, förutsatts att ett belopp av 500,000 kronor av riksstatsanslaget för budgetåret 1939/40 jämte ingående reservation skulle disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Sedan styrelsen för lantbrukshögskolan i skrivelse den 21 december 1939 framhållit angelägenheten av att kunna omedelbart disponera 15,000 kronor av de sålunda bundna anslagsmedlen för anskaffning av inventarier till försöksladugården vid Kungsängen, har Kungl. Maj:t emellertid genom beslut den 23 februari 1940 lämnat medgivande därtill. Nämnda ärende har anmälts för 1940 års lagtima riksdag i propositionen nr 2 angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 (sid. 73).

Efter redogörelse för framställningar från styrelsen för lantbrukshögskolan och byggnadsstyrelsen har *departementschefen* i ärendet anfört följande:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för behandlingen vid 1936—1940 års riksdagar av frågorna om medelsanvisning för de byggnadsarbeten jämte inventarieanskaffning, vilka följa av den år 1936 beslutade omorganisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område m. m., har den ursprungligen fastställda planen för ifrågavarande byggnadsföretag på grund av olika omständigheter endast i ringa utsträckning följts. Styrelsen för lantbrukshögskolan har nu hemställt om en medelsanvisning för ändamålet av 926,000 kronor, avsedd att möjliggöra fullföljandet av planen med undantag allenast beträffande ett mindre byggnadsarbete, för vilket beräknats komma att erfordras ytterligare anvisning med 10,000 kronor. Även om jag finner det vara i och för sig önskvärt, att de för försöksverksamheten avsedda byggnaderna med det snaraste kunde uppföras, då uppskov därmed uppenbarligen är ägnat att motverka den förbättring av försöksverksamheten, som den nya organisationen avsetts skola innebära, kan jag med hänsyn till det rådande statsfinansiella läget icke för närvarande tillstyrka, att medel åskas i den av högskolestyrelsen angivna omfattningen. Däremot anser jag mig

böra förorda, att medel under innevarande budgetår ställas till förfogande för de arbeten, av vilka behovet synes mest trängande. I enlighet härmed böra enligt min mening medel göras tillgängliga för uppförande av svinhus samt försöksanläggning för höns vid Bäcklösa ävensom för biblioteksbyggnad. För nämnda ändamål skulle enligt de föreliggande kostnadsberäkningarna erfordras respektive 110,000, 100,000 och 175,000 kronor. Vad beträffar svinhuset och försöksanläggningen för höns har, såsom framgår av vad förut anförts, den förnyade utredningen rörande dessa byggnadsarbeten resulterat i väsentligt lägre kostnader än som tidigare beräknats. Ehuru kostnaderna även för de senast uppgjorda förslagen enligt min mening äro höga, anser jag mig böra tillstyrka, att dessa komma till utförande. Vidare anser jag mig böra tillstyrka medelsanvisning för vissa ändamål, vilka stå i samband med angivna tre byggnadsföretag. Enligt vad jag inhämtat torde å svin- och höns- husen vid Bäcklösa belöpa dels 25,000 kronor av det för brunnar, planering, elektrifiering m. m. beräknade beloppet å 32,000 kronor, dels ock 55,000 kronor av de 70,000 kronor, vilka ansetts erforderliga för inventarier m. m. för husdjursförsöksverksamheten. Därjämte ha 20,000 kronor beräknats för inredning och inventarier för biblioteket. Då ej heller beräkningen av nämnda belopp givit mig anledning till erinran, vill jag sålunda förorda en medelsanvisning av $(110,000 + 100,000 + 175,000 + 25,000 + 55,000 + 20,000 =)$ 485,000 kronor. Härvid torde beträffande de i det föregående nämnda beloppen å 110,000 kronor till svinhus och 32,000 kronor till brunnar, planering, elektrifiering m. m. böra framhållas, att i den mån medel härför tidigare anslagits desamma ingå i det belopp å 500,000 kronor, som omnämnes i propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag, varför medlen sålunda icke tagits i anspråk.

Anvisande av nytt anslag i anledning av vad nu förordats torde icke vara erforderligt. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde nämligen för de i det föregående angivna ändamålen böra tagas i anspråk det belopp av 485,000 kronor å anslaget till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, som är tillgängligt för Kungl. Maj:t i enlighet med den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79. Jag förutsätter härvid, att med utförandet av de byggnadsföretag, för vilka nämnda medel ursprungligen avsetts, alltjämt skall tills vidare anstå.»

Utskottet har icke någon erinran att framställa mot vad departementschefen i ärendet anført och föreslagit, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

2:o) **Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** För detta ändamål anvisade 1939 års lagtima riksdag å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 230,800 kronor. Av anslaget avsågos 100,000 kronor till förbättringsarbeten

i slottsbyggnaden vid Alnarp, vilka arbeten kostnadsberäknats till 202,000 kronor. Till utförande av den del av angivna byggnadsföretag, som avsetts skola anstå till ett följande budgetår, upptogs vidare å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 ett förskottsanslag av 102,000 kronor.

I den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, har nyssnämnda under riksstatsanslaget för budgetåret 1939/40 inräknade belopp av 100,000 kronor förutsatts skola disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat.

Beslut om disposition av nämnda anslagsbelopp har icke sedermera fattats.

Efter redogörelse för framställning från byggnadsstyrelsen och yttranden av styrelsen för Alnarpsinstitutet ävensom lantbruksstyrelsen och statskontoret har *departementschefen* i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Vad först angår frågan om verkställandet av de av 1939 års lagtima riksdag beslutade förbättringsarbetena i slottsbyggnaden vid Alnarp anser jag önskvärt, att ifrågavarande arbeten igångsättas utan ytterligare dröjsmål, och vill fördenskull förordna, att medel under innevarande budgetår göras tillgängliga för ändamålet intill ett belopp av 100,000 kronor, motsvarande vad som inräknats i det å riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget av 230,800 kronor till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. I enlighet med vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört vid föredragning av frågan om anslag för olika ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår bör emellertid dispositionsrätten till angivna medel bindas vid förbehållet, att arbetet skall igångsättas i samråd med arbetsmarknadskommissionen. Särskild anslagsanvisning torde icke påkallas av vad jag nu förordat. Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, torde nämligen för detta ändamål böra tagas i anspråk det därför reserverade beloppet av 100,000 kronor å förenämnda reservationsanslag för budgetåret 1939/40.

Vidkommande härefter spörsmålet om verkställande av ändrings- och kompletteringsarbeten å det nya mejeriet vid Alnarp anser jag, att de av byggnadsstyrelsen till en kostnad av 17,000 kronor beräknade arbetena böra verkställas samt att nämnda belopp nu bör ställas till förfogande för ändamålet. Lämpligast torde vara, att beloppet anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva de ändringar beträffande planläggningen och utförandet av nämnda byggnadsföretag, som kunna finnas lämpligen böra vidtagas i syfte att nedbringa kostnaderna för desamma.

Beträffande slutligen frågan om ombyggnad av kemiska laboratoriet vid Alnarp anser jag, att ombyggnadsarbeten böra komma till utförande i den omfattning kostnaderna härför kunna bestridas inom ramen för redan beviljade anslagsmedel. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, torde jag senare få för Kungl. Maj:t ånyo anmäla förevarande byggnadsfråga.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit, hemställer alltså, Utskottet.

att riksdagen må till *Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 17,000 kronor.

3:o) **Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp, Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** För detta ändamål anvisade 1939 års lagtima riksdag å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 193,000 kronor. Av anslagsbeloppet avsågos 141,000 kronor för byggande av en institutionsbyggnad, en trädgårdsmästarbostad och en stallbyggnad vid Nyckelby trädgårdsförsöksstation i Stockholms län. Såsom framgår av IX H. T. 1939, sid. 85, hade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 12 januari 1937 (se prop. nr 261/1937, sid. 34) beräknat kostnaderna för öfvermälda byggnadsföretag till respektive 95,000, 21,000 och 15,000 kronor eller till sammanlagt 131,000 kronor men sedermera meddelat, att kostnaderna med hänsyn till inträdd prisstegring å byggnadsmarknaden borde beräknas höjda till 141,000 kronor. Av anslagsbeloppet avsågos vidare 23,000 kronor för uppförande av ett bostadshus för två vid trädgårdsförsöken vid Alnarp anställda kördrängar.

I den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, har av nämnda reservationsanslag ett belopp av 125,000 kronor förutsatts skola disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövar sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Av besparingspropositionen (sid. 55) framgår beträffande försöksstationen vid Nyckelby, bland annat, att med uppförandet av trädgårdsmästarbostaden och stallbyggnaden ansågs böra anstå tills vidare samt att i stället för institutionsbyggnaden borde tills vidare endast uppföras en föreståndarbostad, för vilken kostnaden förutsattes kunna hållas inom en ram av 45,000 kronor. Vidare avsågs uppförandet av bostadshuset för två kördrängar vid Alnarp skola uppskjutas.

Beslut angående disposition av öfvermälda anslagsbelopp av 125,000 kronor har icke fattats.

I skrivelse den 27 november 1940 har *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* hemställt om anvisande av tillhoppa 187,344 kronor för vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens trädgårdsförsök.

Departementschefen har anfört följande:

»Beträffande vissa av de i institutsstyrelsens framställning åsyftade byggnadsföretagen m. m. torde föreligga ett så trängande behov, att medel för desamma böra göras tillgängliga under innevarande budgetår. Detta synes vara fallet beträffande dels samtliga försöksstationen vid Nyckelby avseende anordningar — uppförande av trädgårdsmästarbostad och arbetarbostäder,

dränering, vattenförsörjningsanläggning, reparationer och inventarieanskaffning — dels ock de ifrågasatta reparationerna och inventarieanskaffningen vid huvudstationen i Alnarp. Mot kostnadsberäkningen för nämnda ändamål av (24,640 + 33,544 + 20,000 + 19,855 + 1,675 + 7,320 =) 107,034 kronor för Nyckelby och (2,680 + 10,875 =) 13,555 kronor för Alnarp har jag icke något att erinra. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva de åtgärder i fråga om planläggningen och utförandet av angivna företag, som kunna finnas lämpligen böra vidtagas i kostnadsbesparande syfte. Då enligt min mening tills vidare bör kunna anstå med de avsedda nybyggnadsarbetena vid Alnarp, är jag icke för närvarande beredd att framlägga förslag om beredande av medel för dessa byggnadsarbeten.

För bestridande av kostnaderna för de av mig förordade företagen kan beräknas vara erforderligt ett belopp av (107,034 + 13,555 =) i runt tal 121,000 kronor. Med hänsyn till att av det å riksstaten för budgetåret 1939/40 uppförda reservationsanslaget till byggnadsarbeten för försöksverksamhet m. m. vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett belopp av 125,000 kronor kvarstår odisponerat, torde någon ytterligare medelsanvisning i anledning av de av mig tillstyrkta förslagen icke vara påkallad under förutsättning att riksdagen ej har något att erinra mot att för här avsedda ändamål tages i anspråk ett belopp av 121,000 kronor av det disponibla anslagsbeloppet. Under denna förutsättning torde sålunda Kungl. Maj:t få anses oförhindrad att meddela beslut om bestridande från ifrågavarande anslag av nämnda utgiftsbelopp å intill 121,000 kronor.»

Utskottet.

Vad departementschefen anfört och föreslagit föranleder ingen utskottets erinran, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmåla.

G. Lanthushållning i allmänhet.

4:o) **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening.** Å riksstaten för innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål anvisat ett anslag av 280,600 kronor.

I en den 12 augusti 1940 dagtecknad av lantbruksstyrelsen med eget utlåtande den 24 oktober 1940 överlämnad skrivelse har *Sveriges utsädesförening* hemställt, att å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 måtte anvisas dels för höjning av dyrtidstillägget åt föreningens befattningshavare från 20 till 30 procent 13,700 kronor, dels för arvodeshöjningar åt vissa extra biträden m. fl., vilka för närvarande icke åtnjuta sådant tillägg, 7,000 kronor, dels för inrättande av luftskyddsrum för föreningens personal 2,900 kronor, dels ock för anskaffande av 14 brandisolerade dokumentskåp 12,300 kronor, eller således tillhoppa 35,900 kronor. Föreningen har tidigare i en den 14

mars 1940 dagtecknad, av lantbruksstyrelsen med yttrande överlämnad skrivelse gjort framställning om bidrag till vissa luftskyddsanordningar.

Remissutlåtande har avgivits av statskontoret.

Departementschefen har anfört och föreslagit följande i ärendet:

»I likhet med lantbruksstyrelsen och statskontoret finner jag skäligt, att visst bidrag lämnas föreningen för höjning av dyrtidstillägget till föreningens befattningshavare under innevarande budgetår. I fråga om höjningens storlek torde denna på sätt statskontoret förordat böra begränsas till 25 procent. I anslutning till vad de hörda myndigheterna uttalat synes även en begränsning av dyrtidstillägget böra ske på det sätt, att dyrtidstillägg icke må utgå å den del av månadslönen som överstiger 700 kronor. Nu ifrågasatt höjning av dyrtidstillägget skulle medföra en merkostnad av 6,300 kronor. Med hänsyn till vad myndigheterna anfört beträffande den föreslagna löneförbättringen för vissa extra befattningshavare hos föreningen finner jag mig icke kunna tillstyrka, att bidrag för detta ändamål lämnas av statsmedel.

Vad angår föreningens framställning om statsbidrag till kostnader för vissa luftskyddsanordningar vill jag, med hänsyn till att det torde vara nödvändigt att dylika anordningar snarast komma till stånd, förordna, att staten lämnar bidrag för ändamålet. Mot det äskade beloppet, 15,200 kronor, har jag intet att erinra.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av (6,300 + 15,200 =) 21,500 kronor såsom ytterligare bidrag till Sveriges utsädesförening. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, meddela närmare bestämmelser rörande anslaget disposition.»

Utskottet tillstyrker framställningen och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.:*
Bidrag till Sveriges utsädesförening å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 21,500 kronor.

5:o) **Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen.** För detta ändamål är i riksstaten för budgetåret 1940/41 uppfört ett anslag av 185,000 kronor.

I en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 24 oktober 1940 överlämnad skrivelse har *styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen* hemställt, att ett belopp av 8,890 kronor måtte under budgetåret 1940/41 utöver förut anvisade medel ställas till föreningens förfogande för att möjliggöra en höjning av dyrtidstillägget åt föreningens befattningshavare med 10 procent.

Departementschefen har, sedan yttrande i ärendet avgivits av statskontoret, anfört och föreslagit följande:

»I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, anser jag skäligen, att befattningshavarna hos svenska vall- och mosskulturföreningen redan under innevarande budgetår erhålla viss kompensation för de stegrade levnads-kostnaderna. En höjning av dyrtidstillägget till 25 procent torde sålunda få anses berättigad. Härvid bör emellertid föreskrivas sådan begränsning av dyrtidstillägget, att detta icke må utgå å den del av månadslönen som överstiger 700 kronor. Då den sålunda förordade höjningen av dyrtidstillägget icke synes vara möjlig för föreningen att genomföra utan att ytterligare bidrag lämnas av statsmedel, vill jag tillstyrka, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisas det av föreningen föreslagna beloppet eller i runt tal 9,000 kronor.»

Utskottet.

Utskottet, som biträder framställningen, hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 9,000 kronor.

6:o) **Bidrag till gödselvårdsanläggningar, reservationsanslag.** Såsom bidrag till gödselvårdsanläggningar har riksdagen anvisat för vardera av budgetåren 1933/34 och 1934/35 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag av 700,000 kronor samt för ett vart av budgetåren 1935/36—1939/40 under nionde huvudtiteln reservationsanslag å respektive 350,000, 350,000, 200,000, 500,000 — därav 300,000 kronor å tilläggsstat — och 300,000 kronor. För innevarande budgetår har 1940 års lagtima riksdag för ändamålet anvisat 200,000 kronor.

Nämnas må vidare, att å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 — vilken beredskapsstat enligt riksdagens beslut är gällande jämväl för budgetåret 1940/41 — upptagits ett förskottsanslag till bidrag till gödselvårdsanläggningar å 500,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Jag vill först erinra, att jag vid föredragning av frågan om anslag till bidrag till gödselvårdsanläggningar för innevarande budgetår (IX H. T. 1940 sid. 143) tillkännagav min avsikt att sedermera föreslå Kungl. Maj:t, att å allmän beredskapsstat för samma budgetår måtte upptagas ett anslag för ändamålet av 2,000,000 kronor. Något dylikt förslag har icke framlagts, beroende på de allmänt budgetära skäl, som föranlett att den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1939/40 erhållit förlängd giltighet för innevarande budgetår. I det nu rådande läget synes det emellertid vara en angelägenhet av stor vikt, att ett kraftigt främjande genom statens försorg av en rationell gödselvård omedelbart kommer till stånd i syfte att bidra till jordbrukets möjligheter att vid eventuellt försvårad tillförsel av konstgödselmedel kunna fullgöra sina uppgifter i fråga om livsmedelsförsörjningen. Då jag vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om anslag till

bidrag till gödselvårdsanläggningar för nästa budgetår i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag förordat oförändrad medelsanvisning av 200,000 kronor, har jag utgått från att det å riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslaget i anledning av vad jag nu anfört borde utökas med ett tilläggsanslag å betydande belopp. Anslaget, som bör uppföras å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, torde böra bestämmas till 1,000,000 kronor.»

Tillstyrkande framställningen hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bidrag till gödselvårdsanläggningar å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 1,000,000 kronor.

7:o) **Bidrag till ladugårdsförbättringar, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250,000 kronor. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t från ifrågavarande anslag tilldelat vissa hushållningssällskap understöd att av sällskapens förvaltningsutskott användas till bidrag till ladugårdsförbättringar inom sådana områden, där behovet av dylika förbättringar är särskilt trängande samt bidrag till deras utförande finnes påkallat med hänsyn till rådande arbetslöshet eller bristande tillgång på lämpligt virke, långa avstånd eller dåliga kommunikationer. I samband härmed ha jämväl meddelats särskilda föreskrifter beträffande användningen av statsbidragen. Kungl. Maj:t har vidare jämlikt riksdagens beslut av anslaget disponerat erforderligt belopp för att möjliggöra utarbetandet av ändamålsenliga förslag till dylika förbättringsarbeten eller vidtagandet av andra åtgärder, ägnade att befordra ifrågavarande verksamhet. Anslagsdispositionen för innevarande budgetår sker i överensstämmelse med ett av jordbruksutskottet vid 1940 års lagtima riksdag i memorial nr 19 gjort, av riksdagen godkänt (skr. nr 90) uttalande av innebörd, att bidrag, varom här är fråga, borde utgå i första hand inom de norrländska länen och Göteborgs och Bohus län samt inom andra län endast i sådana fall, där förhållandena vore likartade med dem i nämnda län och därjämte särskilda omständigheter prövades föreligga.

Nämnas må, att för ifrågavarande ändamål upptagits ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, vilken beredskapsstat jämlikt beslut av 1940 års lagtima riksdag jämväl är gällande för innevarande budgetår.

Departementschefen har anfört och föreslagit följande:

»Med hänsyn till den hittillsvarande och för framtiden antagliga utvecklingen på näringslivets område torde vårt land för sin livsmedelsförsörjning bli i väsentligt högre grad än tillförne beroende av jordbrukets och de detta närstående näringsgrenarnas förmåga att upprätthålla en tillräcklig produktion. För underlättande av dessa näringars möjligheter härtill torde det vara

påkallat icke allenast att genom statsmakternas försorg åtgärder av skilda slag vidtagas i direkt produktionsbefrämjande syfte utan jämväl att en rationalisering av driften i största möjliga utsträckning genomföres, därest så erfordras med statsmakternas bistånd. Till de åtgärder, vilka i sistnämnda hänseende närmast ifrågakomma, hör arbetet på att skapa ett fullt ändamålsenligt, efter nutida krav anpassat ladugårdsbestånd. Trots den hittillsvarande verksamheten för främjande av ladugårdsförbättringar — vilken för övrigt icke varit av särskilt stor omfattning — finnas på sina håll stora brister i fråga om ladugårdarnas beskaffenhet. I många fall torde bristfälligheterna knappast kunna antagas bli avhjälpda inom rimlig tid utan statsmakternas medverkan. Med hänsyn såväl till vad nu anförts som till önskvärldheten av att sprida byggnadsverksamheten vill jag föreslå, att medelsanvisningen till bidrag till ladugårdsförbättringar för någon tid undergår höjning. Det lämpligaste synes mig härvid vara, att ett anslag för ändamålet upptages å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. En avvägning mellan å ena sidan de här angivna synpunkterna och å andra sidan hänsyn till det budgetära läget har synt mig böra leda till att anslagsanvisningen bör bestämmas till 1,000,000 kronor. Med utgångspunkt härifrån har jag vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om anslag för nästa budgetår till bidrag till ladugårdsförbättringar förordnat, att för sagda budgetår anvisas ett anslag för ändamålet av 250,000 kronor.»

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Majt:s framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Bidrag till ladugårdsförbättringar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 1,000,000 kronor.

8:o) **Bidrag till uppförande av siloanläggningar.** För detta ändamål beviljade 1940 års urtima riksdag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 300,000 kronor (prop. nr 1, bil. 7, p. 2; r. skr. nr 15 p. 1).

I en av statens livsmedelskommission med utlåtande den 3 september 1940 överlämnad ansökning — varöver lantbruksstyrelsen den 16 september 1940 avgivit infordrat yttrande — har *jordbrukstekniska föreningen* anhållit om statsbidrag med 30,000 kronor för utförande av undersökningar med syfte att förbättra och förbilliga skörd och ensilering av vallväxter och annat grönfoder.

Departementschefen har anfört följande:

»Med hänsyn till vikten av att de av jordbrukstekniska föreningen föreslagna undersökningarna komma till stånd i önskvärd omfattning vill jag förorda, att ytterligare högst 24,000 kronor ställas till förfogande för ändamålet. Lämpligt torde vara, att de för dessa och andra liknande undersökningar erforderliga beloppen få utgå från reservationsanslaget till Bidrag till uppförande av siloanläggningar. Därest riksdagen icke har något att

erinra häremot, torde jag sedermera få ånyo anmäla ifrågavarande ärende för Kungl. Maj:t.»

Departementschefens förslag har icke föranlett erinran från utskottets sida, *Utskottet.* vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmåla.

9:o) **Bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 16 september 1940 har *lantbruksstyrelsen* föreslagit, dels att för budgetåret 1941/42 ett belopp av 75,000 kronor anvisades för att utlämnas såsom bidrag till uppförande av lagerhus för frukt, köksväxter och potatis, dels att en statlig fond inrättades, från vilken lån finge utlämnas till uppförande av dylika lagerhus, dels ock att till fonden för budgetåret 1941/42 anvisades ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

Departementschefen har — sedan yttranden avgivits av statens livsmedelskommission och statskontoret — i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Såsom framgår av vad *lantbruksstyrelsen* anfört föreligga till följd av bristen på ändamålsenliga lagerutrymmen stora svårigheter att på ett tillfredsställande sätt under hela konsumtionsåret reglera tillförseln av frukt samt potatis och andra grönsaker till vissa delar av landet, framför allt till de större konsumtionsorterna. Uppenbarligen skulle det ur folkförsörjningssynpunkt vara till stort gagn om under hela året en jämn tillförsel till stabila priser kunde upprätthållas i fråga om dessa produkter. En förbättring av lagringsmöjligheterna av ifrågavarande varor synes därför böra eftersträvas. Producenterna torde emellertid icke äga erforderliga ekonomiska förutsättningar att utan bistånd från det allmännas sida uppföra de lagerutrymmen, varom här är fråga. Även om det med visst fog torde kunna sägas, att närmast de kommuner, vilka ha behov av att tillförseln av frukt och grönsaker ordnas på ett tillfredsställande sätt, borde bära den ekonomiska börda, som det allmänna måste ikläda sig för spörsmålets lösning, synes det mig dock här föreligga en fråga av sådant allmänt intresse för folkförsörjningen att även statsmakterna i viss utsträckning böra träda hjälpande emellan, i varje fall till en början för att stimulera intresset för verksamheten. Detta bistånd från statsmakternas sida torde böra lämnas i samma form som biståndet till uppförande av spannmålslagerhus, d. v. s. på det sätt att i första hand möjligheter öppnas för producentföreningar att erhålla lån till förhållandevis fördelaktiga villkor. Därjämte torde, i överensstämmelse med vad som även gällde i fråga om biståndet till uppförande av spannmålslagerhus, vissa statsbidrag utan återbetalningsskyldighet böra kunna utlämnas för här ifrågavarande ändamål.

I likhet med *lantbruksstyrelsen* anser jag lämpligast att en ny lånefond, benämnd frukt- och potatislagerhusfonden, inrättas, från vilken lån kunna utlämnas. Fonden synes böra stå under statskontorets förvaltning. Det torde

böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om utlämnande av såväl lån som bidrag.

Beträffande storleken av de lån och bidrag som sålunda böra ifrågakomma kan jag icke helt ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag. Enligt min mening torde större bidrag icke böra lämnas än med 10 procent av anläggningskostnaderna. Högsta medgivna lånebeloppet torde däremot böra bestämmas till 75 procent av samma kostnader. I kostnaden bör härvid icke inräknas tomtpriset. I fråga om bestämmelserna i övrigt för den nu ifrågasatta låne- och bidragsverksamheten kan jag i huvudsak ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag. Räntan å lånen torde sålunda böra bestämmas till 4 procent med skyldighet dock för låntagaren att vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan finna gott bestämma. Skyldighet att erlagga ränta synes böra inträda först från och med fjärde året efter utgången av det kalenderår under vilket lånet första gången till någon del lyftats. För att amorteringsskyldigheten ej skall ställa sig alltför betungande för låntagarna torde den tid inom vilken lån skall vara till fullo guldet böra bestämmas till högst 30 år. Amorteringsskyldigheten torde emellertid böra inträda först från och med femte året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet första gången till någon del lyftats. Såsom säkerhet för lånet bör i regel krävas in-teckning med bästa förmånsrätt till hela lånebeloppet i den fastighet, varå lagerbyggnaden är avsedd att förläggas.

Att med någon större grad av säkerhet bestämma medelsbehovet för den nu ifrågasatta biståndsverksamheten är uppenbarligen icke möjligt. Med beaktande av lantbruksstyrelsens beräkningar och under hänsynstagande till de av mig föreslagna jämkningarna i förhållandet mellan låne- och bidragsbeloppen synas böra anvisas till den nya lånefonden 375,000 kronor och till statsbidrag 50,000 kronor. Då det är av vikt att verksamheten kan igångsättas redan under innevarande budgetår, vill jag förorda att sagda belopp anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår. Till frågan om anvisande av medel till lånefonden återkommer jag vid anmälan av anslag berörande kapitalinvesteringar.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det ur folkförsörjnings-synpunkt angeläget att genom statens mellankomst omedelbart bereda förbättrade möjligheter till lagring av frukt samt potatis och andra grönsaker. Icke heller ha de av departementschefen föreslagna formerna och villkoren för statens bistånd för ändamålet givit anledning till erinran. Utskottet hemställer följaktligen under denna punkt,

att riksdagen må till *Bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 50,000 kronor.

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m..

10:o) **Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag, förslagsanslag.** För detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor. Från anslaget må under budgetåret 1940/41 beviljas statsbidrag å tillhopa högst 1,800,000 kronor. Riksdagen har vidare medgivit, att under budgetåret 1940/41 må, under för allmän beredskapsstat gällande förutsättningar, beviljas statsbidrag från avdikningsanslaget å högst 5,000,000 kronor utöver nyssnämnda belopp av 1,800,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Under hänvisning till den stora balansen av antalet oavgjorda ansökningar om bidrag från statens avdikningsanslag har jag i samband med framläggande av förslag om anvisande för nästa budgetår av medel för ifrågavarande ändamål framhållit önskvärdheten av att bidragstilldelningen avsevärt höjdes. För sagda budgetår fann jag mig likväl förhindrad tillstyrka att så skedde. Med hänsyn till den stora betydelse torrlägningsåtgärder av hithörande slag äga för en önskvärd stegring av jordens produktionsförmåga särskilt i rådande försörjningsläge vill jag emellertid i syfte att få till stånd en omedelbar ökning av avdikningsverksamheten förorda, att bidragstilldelningen för löpande budgetår väsentligt höjes. Den ökade bidragstilldelningen synes sålunda lämpligen böra bestämmas till högst 3,000,000 kronor. Bidragsbeloppen torde få avföras å riksstatsanslaget.»

Tillstyrkande Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att statsbidrag må under budgetåret 1940/41 beviljas från statens avdikningsanslag å högst 3,000,000 kronor utöver det av riksdagen för sagda budgetår medgivna beloppet.

11:o) **Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 200,000 kronor. Beräffande uppkomsten och den nuvarande utformningen av ifrågavarande bidragsverksamhet torde få hänvisas till den redogörelse därför, som lämnats vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om anslag till bidrag till täckdikningar för nästa budgetår.

Nämnas må, att för detta ändamål uppfördes ett förskottsanslag av 1,000,000 kronor å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, vilken beredskapsstat jämlikt beslut av 1940 års lagtima riksdag gäller även för innevarande budgetår.

Sedan *hushållningssällskapens ombud* i skrivelse den 2 oktober 1940 hemställt dels om viss ändring i grunderna för statsbidrag till täckdikning, dels

ock att anslaget för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas med högre belopp än det för innevarande budgetår upptagna, har lantbruksstyrelsen avgivit remissutlåtande i ärendet den 28 november 1940.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Såsom framgår av vad lantbruksstyrelsen anfört, är behovet av bidrag till täckdikningar mycket stort. Den nedgång i summan av de av hushållningssällskapen sökta bidragsbeloppen, som kunnat iakttagas under de senaste åren, är uppenbarligen i huvudsak föranledd av den under nämnda tid vidtagna begränsningen i anslagsanvisningen. Lantbruksstyrelsen har framhållit, att en anslagshöjning icke minst ur folkförsörjningssynpunkt är synnerligen önskvärd, men har å andra sidan icke ansett sig böra göra hemställan därom i betraktande av det rådande statsfinansiella läget. För min del anser jag en avvägning mellan de olika intressen, som äro berörda av denna fråga, böra leda till att anslagsanvisningen för närvarande undergår en icke allt för ringa höjning. Såsom jag haft anledning framhålla i samband med framläggande av förslag om uppförande å riksstaten för nästa budgetår av anslag till bidrag till täckdikningar utgör täckdikningsverksamheten ett viktigt led för höjandet av jordens produktionsförmåga, varför det ur folkförsörjningssynpunkt än önskvärt, att verksamheten erhåller största möjliga stöd. Å andra sidan bör beaktas, att den enskilde jordbrukaren har ekonomiskt intresse av att få sin jord täckdikad, då nämligen täckdikningsarbetet torde vara det mest räntabla grundförbättringsarbetet inom jordbruket. Efter övervägande av de olika på ifrågavarande spörsmål inverkan omständigheterna anser jag mig böra föreslå, att medelsanvisningen för innevarande budgetår av 200,000 kronor utökas med ett på tilläggsstat II uppfört anslag av 1,000,000 kronor. Jag erinrar slutligen, att jag vid anmälan av frågan om anvisande av anslag för ändamålet för nästa budgetår framhållit, att spörsmålet om en ändring av grunderna för bidragstilldelningen från anslaget bör göras till föremål för ytterligare överväganden.»

Utskottet.

Utskottet, som i anslutning till anslagsäskande för ändamålet för nästa budgetår yttrat sig i spörsmålet om ifrågasatt ändring av grunderna för statsbidrag till täckdikning, biträder nu förevarande framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 1,000,000 kronor.

J. Skogsväsendet.

12:o) **Skogsvård m. m.: Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar.** För utlämnande av statsbidrag till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar har riksdagen anvisat för budgetåret 1932/33 under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor (se prop.

nr 29; r. skr. nr 30) och för budgetåren 1933/34 och 1934/35 under utgifter för kapitalökning, fonden för förlag till statsverket, reservationsanslag av respektive 5,000,000 och 3,500,000 kronor. Med hänsyn bland annat till förefintlig reservation har för budgetåren 1935/36—1937/38 ej anvisats anslag för ändamålet. Däremot har å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisats ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor till skogsvårdsåtgärder av ifrågavarande slag. I enlighet med den vid 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, må dock av de å sistnämnda anslag tillgängliga medlen ett belopp av 500,000 kronor disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövar sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Å dylik beredskapsstat för budgetåret 1939/40, vilken jämlikt beslut av 1940 års lagtima riksdag gäller även för budgetåret 1940/41, är för ändamålet upptaget ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»För att möjliggöra en ökning i landets framtida skogsproduktion torde det i och för sig vara önskvärt att ett främjande i något större utsträckning än hittills kan ske av den verksamhet, avseende en rationellare skogsvård, vartill understöd lämnas från ifrågavarande anslag. Då den nu rådande budgetära situationen nödvändiggör en sträng återhållsamhet i fråga om medelsanvisning även till i och för sig behjärtansvärda ändamål, anser jag mig likväl icke för närvarande böra föreslå någon utvidgning av ifrågavarande bidragsverksamhet. För att verksamheten skall kunna fortgå i ungefärligen samma omfattning som hittills synes emellertid det belopp av 500,000 kronor av det för budgetåret 1938/39 för ändamålet anvisade anslaget, vilket i enlighet med besparingspropositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag förutsatts skola tills vidare kvarstå odisponerat, nu böra ånyo göras tillgängligt. Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, torde föreskrift i ämnet böra meddelas av Kungl. Maj:t.»

Förevarande framställning föranleder ingen utskottets erinran, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

13:o) **Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, reservationsanslag.** Kungl. Maj:ts framställning under förevarande punkt avser

dels äskande för ifrågavarande bidragsverksamhet å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 om reservationsanslag av 1,000,000 kronor,

dels ock förslag om att bidragsverksamheten skall i huvudsak fortgå enligt de nuvarande grunderna, dock med rätt för Kungl. Maj:t att vid behov höja bidragsbeloppet högst intill 50 procent av den beräknade kostnaden för vägföretaget samt undantagsvis medgiva bidrag även till vägföretag, som

icke erhåller den beskaffenhet, att detsamma kan fylla ett stadigvarande transportbehov, ävensom i övrigt göra de mindre avvikelser i gällande bestämmelser, som kunna finnas motiverade med hänsyn till de ändrade förhållandena.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 62 av friherre *De Geer*, vari hemställts, att riksdagen vid tillstyrkande av anslaget med 1,000,000 kronor att utgå som bidrag till byggande av enkla skogsvägar å mark i enskild ägo ville hos Kungl. Maj:t hemställa att bidragen som regel måtte utgå med 50 procent å den beräknade kostnaden för vägföretaget samt att den ändringen måtte vidtagas beträffande villkoren för vägföretagens utförande att de verkligen bliva endast enkla skogsvägar utan överdrivna fordringar beträffande planläggning och byggnadssätt.

2) I: 175 av herr *Björkman m. fl.*, likalydande med II: 234 av herr *Eriksson i Frägsta m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 2 angående anslag till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo måtte:

dels höja anslaget med 500,000 kronor och sålunda för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor;

dels ock, med beaktande av i motionerna framförda synpunkter, föreskriva, att av anslaget må såsom bidrag till anordnande av skogskojor och andra därmed jämförliga förläggningar disponeras ett belopp av 500,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

1933 års riksdag anvisade för budgetåret 1933/34 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag av 500,000 kronor att utgå såsom statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Sedermera har för ändamålet anvisats dels för budgetåret 1934/35 500,000 kronor, dels för budgetåret 1938/39 350,000 kronor — därav 300,000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för nämnda budgetår — dels ock för budgetåret 1939/40 100,000 kronor. För budgetåret 1940/41 ha för ifrågavarande ändamål icke anvisats några medel. Å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, vilken beredskapsstat enligt riksdagens beslut gäller även för budgetåret 1940/41, har emellertid uppförts ett förskottsanslag för ändamålet av 300,000 kronor.

För anslagets användning gällande bestämmelser finnas upptagna i kungörelsen den 16 september 1933 (nr 549), vilken ändrats genom kungörelsen nr 349/1938, ävensom i cirkulär nämnda dag (nr 550). Angående bestämmelsernas innehåll må nämnas följande.

Enligt omförmälda kungörelser beslutar Kungl. Maj:t på framställning av skogsvårdsstyrelse, efter hörande av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och statens arbetslöshetskommission — numera statens arbetsmark-

nadskommission — om anvisande till styrelsen av dels medel att av styrelsen utdelas såsom statsbidrag, dels ock särskilt förvaltningsbidrag. Statsbidrag kan utgå allenast till företag, som avse nybyggnad av väg eller flottled eller sådan omläggning eller förbättring av förut befintlig väg eller flottled, att denna först genom sagda åtgärd kan fylla det med vägen eller flottleden avsedda ändamålet. Statsbidrag utgår ej till företag, som kan förväntas även utan statsbidrag komma till utförande på den öppna arbetsmarknaden inom den närmaste framtiden, och i regel ej heller till sådant företag, vartill annat statsunderstöd i form av bidrag eller lån eller bidrag från skogsvårds-kassa förut utgått eller utgår. Vidare utgår statsbidrag ej till företag, som avser inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän flottled. Statsbidrag kan beviljas till högst 25 procent av den utav skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget.

Efter redogörelse för framställningar från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Gävleborgs läns skogsvårdsstyrelse, hushållningssällskapet i Gävleborgs län och länsstyrelsen i Västernorrlands län har *departementschefen* anfört och föreslagit följande:

»En ändamålsenlig utvidgning av det skogliga vägnätet är icke endast, såsom belysts av den nu rådande situationen, under utomordentliga förhållanden av vikt för landets bränsleförsörjning och försvarsberedskap. Även med hänsyn till mera normala förhållanden är en förbättring av de skogliga kommunikationerna av största värde, såväl genom att skapa förutsättningar för en intensiv skogsvård och därmed rikligare arbetstillfällen och vidgade existensmöjligheter för befolkningen som genom att bereda möjlighet att ernå en ökning av landets värdetillgångar. Jag kan därför i princip helt ansluta mig till det syfte, som avses med förutberörda framställningar från Gävleborgs och Västernorrlands län. Enligt min mening äro jämväl de väckta förslagen rörande sättet för det allmännas medverkan vid skogsvägbyggnader förtjänta att göras till föremål för närmare utredning, varvid frågan om utlämnande av lån vid sidan av bidrag till vägföretag synes böra upptagas till övervägande. Sedan denna slutförts, torde jag få anmäla frågan för Kungl. Maj:t. Det är givetvis av stort värde såväl ur arbetsberedskapssynpunkt som med hänsyn till angelägenheten att i nuvarande läge göra även mera avlägset liggande skogsområden tillgängliga för erforderlig avverkning, att redan nu åtgärder vidtagas för ett ökat främjande av anläggandet av väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Anslagsanvisningen för ändamålet bör sålunda enligt min mening temporärt höjas för möjliggörande av en bidragsverksamhet i ökad omfattning. För ändamålet torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra äskas ett anslag av 1,000,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att verksamheten skall i huvudsak fortgå enligt de nuvarande grunderna, dock med rätt för Kungl. Maj:t att vid behov höja bidragsbeloppet dock högst intill 50 procent av den beräknade kostnaden för vägföretaget samt undantagsvis medgiva bidrag även till vägföretag, som icke erhåller den beskaffenhet, att detsamma kan fylla ett stadigvarande transportbehov,

ävensom i övrigt göra de mindre avvikelser i nämnda bestämmelser, som kunna finnas motiverat med hänsyn till de ändrade förhållandena.»

Utskottet.

Utskottet delar den uppfattningen, att det uppenbarligen är av största vikt att erforderlig utvidgning av det skogliga vägnätet kan snabbt genomföras, särskilt med hänsyn till den nuvarande krissituationens krav på starkt ökad tillgång till inhemskt bränsle. I avbidan på den närmare utredning av frågan om sättet för det allmännas medverkan vid skogsvägsbyggnader, som departementschefen enligt vad utskottet erfarit numera igångsatt, vill utskottet tillstyrka, att ytterligare statsmedel ställas till förfogande för den hittillsvarande bidragsverksamheten ävensom att vissa jämkningar redan nu vidtagas i gällande bestämmelser för verksamheten.

I sistberörda avseende har departementschefen förutsatt, att verksamheten skall i huvudsak fortgå enligt de nuvarande grunderna, dock med rätt för Kungl. Maj:t att vid behov höja bidragsbeloppet från nuvarande maximum av 25 procent till högst 50 procent av den beräknade kostnaden för vägföretaget samt undantagsvis medgiva bidrag även till vägföretag, som icke erhåller den beskaffenhet, att detsamma kan fylla ett stadigvarande transportbehov, ävensom i övrigt göra de mindre avvikelser i gällande bestämmelser, som kunna finnas motiverade med hänsyn till de ändrade förhållandena. I motionen I: 62 har hemställts, att bidragsbeloppet som regel må utgå med 50 procent av berörda kostnad samt att den ändringen må vidtagas beträffande villkoren för vägföretagens utförande att företagen verkligen komma att avse endast enkla skogsvägar utan överdrivna fordringar på planläggning och byggnadssätt. Såvitt utskottet kunnat finna torde det icke vara lämpligt att på förhand angiva vilket bidrag som i regel bör utgå, utan finner utskottet att procenttalet bör fastställas efter prövning från fall till fall. Vad departementschefen föreslagit såsom maximalt torde sålunda vara tillfyllest för att tillgodose de motionsvis framförda synpunkterna på förevarande spørsmål. Likaså synes det utskottet icke heller lämpligt att med avseende på de ifrågasatta vägföretagens beskaffenhet angiva ytterligare förenkling än som innefattas i vad departementschefen därom anför.

Vad angår den i de likalydande motionerna I: 175 och II: 234 upptagna frågan om att med bidrag från ifrågavarande anslag understödja jämväl uppförandet av s. k. skogskojar och andra därmed jämförliga förläggningar synes det utskottet tveksamt, om ett dylikt ändamål bör sammankopplas med förevarande bidragsverksamhet. Emellertid har utskottet funnit de härutinnan framförda synpunkterna värda sådant beaktande att utskottet icke velat ställa sig helt avvisande till motionärernas förslag. Enligt utskottets mening torde sålunda Kungl. Maj:t böra medgivas rätt att i undantagsfall från anslaget bevilja även bidrag till anordnande av skogskojar och andra därmed jämförliga förläggningar. I sistnämnda del torde dock bidragsverksamheten böra begränsas till att avse allenast ekonomiskt svagt ställda mindre skogsägare men icke innefatta skogsägande bolag och föreningar. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Med den ståndpunkt utskottet intagit till frågan om bidrag till skogscojor m. m. har utskottet icke räknat med sådan omfattning av bidragsverksamheten i denna del att anslagsbehovet skall därav nämnvärt påverkas. Det av Kungl. Maj:t äskade anslaget å 1,000,000 kronor föranleder ingen utskottets erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor;

B. att motionerna I: 62 samt I: 175 och II: 234 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och föreslagit.

14:o) **Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m., reservationsanslag.** Under denna rubrik ha för budgetåret 1939/40 anvisats tillhopa 600,000 kronor, därav 500,000 kronor å tilläggsstat. För innevarande budgetår är för ändamålet uppfört ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

I skrivelse den 19 december 1940 har *statens bränslekommission* hemställt, att ett belopp av 75,000 kronor måtte ställas till förfogande för återstoden av innevarande budgetår för utlämnande av statsbidrag till uppförande av kolugnar.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar anslagsanvisning med 75,000 kronor för ändamålet.

Utskottet tillstyrker förevarande framställning och hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,000 kronor.

M. Diverse.

15:o) **Kristillägg, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av fråga om anslag å tilläggsstat under sjunde huvudtiteln anført beträffande kristillägg har *departementschefen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Kristillägg å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 235,000 kronor.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kristillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 235,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

16:o) **Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt, reservationsanslag.** Vid 1939 års lagtima riksdag (prop. nr 209; r. skr. nr 345) fattades beslut om nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt för en beräknad kostnad av 3,850,000 kronor. För budgetåret 1939/40 anvisades ett reservationsanslag för ändamålet av 1,000,000 kronor, av vilket emellertid — i enlighet med den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen nr 79 — ett belopp av 850,000 kronor förutsatts skola tagas i anspråk endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat.

Å kapitalbudgeten för budgetåret 1941/42 har Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Då de nuvarande lokalförhållandena vid statens veterinärbakteriologiska anstalt måste anses synnerligen otillfredsställande och förberedande åtgärder vidtagits för byggnadsarbetets igångsättande, vill jag föreslå, att medel för den redan tidigare beslutade nybyggnaden i viss omfattning göras tillgängliga under innevarande budgetår. I första hand synes härvid det å riksstatsanslaget för budgetåret 1939/40 kvarstående beloppet av 850,000 kronor böra tagas i anspråk. Därest riksdagen ej däremot framställer erinran, torde Kungl. Maj:t få anses oförhindrad att meddela beslut härom. Det i övrigt erforderliga beloppet för ändamålet torde böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Detta belopp synes böra bestämmas till 1,000,000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar beträffande det beslutade byggnadsföretaget, vilka finnas lämpligen kunna göras i kostnadsbesparande syfte.»

Utskottet.

Vad departementschefen anfört och föreslagit föranleder ingen utskottets erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 1,000,000 kronor.

17:o) **Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt, reservationsanslag.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 32,300 kronor.

Framställningen avser medel för uppförande av en ny ekonomibyggnad och anordnande av avloppsledning m. m. å anstalten.

Utskottet tillstyrker framställningen och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 32,300 kronor.

Statens utlåningsfonder.

18:o) **Frukt- och potatislagerhusfonden, reservationsanslag.** Under åberopande av vad förut vid anmälan av förslag om anvisande å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 under nionde huvudtiteln av anslag till Bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m. anförts har *departementschefen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Frukt- och potatislagerhusfonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 375,000 kronor.

I enlighet med vad utskottet anförts och tillstyrkt under nionde huvudtiteln beträffande tilläggsanslag för ifrågavarande ändamål hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Frukt- och potatislagerhusfonden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 375,000 kronor.

19:o) **Kraftledningslånefonden, reservationsanslag.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av kraftledningslånefonden. Bestämmelserna angående fonden finnas upptagna i kungörelsen den 13 september 1918 (nr 718), vilka bestämmelser ändrats eller kompletterats genom kungörelserna nr 480/1919, 194/1923, 366/1925, 406/1934 samt 601 och 615/1937.

Fondens disponibla kapitalbehållning utgjorde den 1 december 1940 1,390,000 kronor. Under tiden den 1 december 1940—30 juni 1941 beräknas i amorteringar komma att inflyta 210,000 kronor, vadan det under budgetåret 1940/41 disponibla beloppet torde uppgå till 1,600,000 kronor.

Efter redogörelse för gemensam framställning från kommerskollegium och lantbruksstyrelsen samt däröver avgivna yttranden av statskontoret och statens industrikommission har *departementschefen* i ärendet anförts följande:

»Av vad myndigheterna anfört synes framgå, att en förstärkning av kraftledningslånefonden torde vara behöfvlig, därest den igångsatta verksamheten för elektrifieringen å landsbygden skall kunna genomföras i avsedd omfattning. Jag biträder med hänsyn härtill förslaget om äskande av medel för ändamålet. Béträffande storleken av det ifrågasatta anslaget anser jag lämpligt, att nu å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av 3,000,000 kronor. Anvisandet av ytterligare medel framdeles torde få bli beroende på utvecklingen och läget i fråga om tillgången på erforderlig materiel av skilda slag. Kungl. Maj:t torde böra äga att i anslutning till vad ämbetsverken anfört medgiva lätnader i fråga om säkerheten för lånen.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit, hemställer alltså,

att riksdagen må till *Kraftledningslånefonden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor.

20:o) **Elektrifieringslånefonden, reservationsanslag.** Genom beslut av 1940 års urtima riksdag (prop. nr 43; r. skr. nr 64) anvisades till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t för samma ändamål äskat ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor för budgetåret 1941/42.

Med skrivelse den 8 oktober 1940 har *statens bränslekommission* överlämnat en inom kommissionen upprättad promemoria rörande åtgärder för landsbygdens elektrifiering. I skrivelsen har kommissionen bland annat föreslagit inrättande av en ny lånefond, förslagsvis benämnd *statens elektrifieringslånefond*, från vilken lån skulle kunna utlämnas för underlättande av anskaffande av den del av kapitalbehovet för elektrifiering, vilket icke täckes genom statsbidrag.

Yttranden i ärendet ha avgivits av kommerskollegium och vattenfallsstyrelsen, gemensamt, ävensom av statskontoret.

Departementschefen har anfört följande:

»Genom det av 1940 års urtima riksdag beviljade anslaget till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering har ett kraftigt stöd lämnats strävandena att föra fram elektrifieringsfrågan på landsbygden mot sin lösning. Emellertid synes av vad myndigheterna anfört framgå, att i vissa fall ytterligare hjälp bör lämnas, därest det avsedda syftet skall vinnas. På många håll torde det nämligen visa sig omöjligt att uppbringa de kontanta medel, som kunna fordras av de enskilda för att få inträda i elektrifieringsföretaget. I vissa fall torde de enskilda personer, som önska ansluta sig till ett elektrifieringsföretag, få fullgöra sin betalningsskyldighet med reverser, men det torde icke heller vara

sällsynt att kontant insats fordras. Myndigheterna ha därför förordat inrättandet av en ny lånefond, från vilken lån skulle utlämnas i fall då elektrifieringsföretag icke skulle kunna genomföras enbart med den hjälp lämnandet av statsbidrag innefattar. Med hänsyn till vikten av att i nuvarande krisläge i möjligaste mån bidra till elektrifieringens genomförande på landsbygden anser jag mig böra biträda myndigheternas förslag om inrättande av en särskild lånefond.

Rörande villkoren för lån från ifrågavarande fond, vilken torde böra benämnas elektrifieringslånefonden, synes i huvudsak följande böra gälla. Lån bör kunna beviljas enskilda personer, vilka äro i behov därav för att kunna ansluta sig till ett elektrifieringsföretag. Såsom nyss antytts torde i vissa fall betalningsskyldigheten gentemot företaget kunna fyllas genom avlämnande av revers. I de fall då statsbidrag eller annat statligt stöd lämnas företaget torde kunna föreskrivas att företaget för att få åtnjuta dylikt stöd i regel bör godtaga dylika reverser. Emellertid föreligga fall, då företaget icke åtnjuter statsunderstöd och kräver kontant insats. Lån bör då kunna erhållas för att möjliggöra anslutning till företaget. Understundom förekommer, att synnerligen långa och dyrbara ledningar måste framdragas till den gård som skall anslutas och till följd härav stor inträdesavgift fordras. Avlämnande av revers kan då icke alltid vara till fyllest för företaget. Lån bör då kunna lämnas den enskilde för att möjliggöra anslutningen. Såsom bränslekommissionen framhållit synas även skäl tala för att lån undantagsvis, då hjälp icke annorledes kan erhållas, bör kunna lämnas för bestridande av installationskostnaderna. Erinras må, att bistånd för gäldande av installationskostnaderna kan erhållas från andra anslag. Vid beviljande av lån bör sökandes möjligheter att på annat sätt erhålla erforderliga medel undersökas. Endast där ett verkligt lånebehov föreligger, bör lån beviljas. Å lån bör gäldas ränta efter i huvudsak samma grunder som gälla för lån från kraftledningslånefonden. För närvarande är räntan för lån från sistnämnda fond bestämd till fyra procent. Amorteringstiden torde i regel icke böra överstiga 10 år. Med hänsyn till det klientel, som här kommer i fråga, torde man icke kunna uppställa alltför stränga krav på säkerhet för lånen. Det torde få ankomma på vederbörande myndighet att från fall till fall bestämma vad i detta hänseende skäpligen bör fordras. Vad angår frågan vilken myndighet som bör handha den nu föreslagna låneverksamheten, ansluter jag mig till kommerskollegiums och vattenfallsstyrelsens förslag att verksamheten anförtros åt kommerskollegium. Denna myndighet handhar i stor utsträckning andra elektrifieringsfrågor och torde med hänsyn härtill äga de bästa förutsättningarna att bedöma hithörande frågor. Den nya lånefonden torde böra stå under statskontorets förvaltning. Därest riksdagen biträder vad jag nu föreslagit, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande låneverksamheten.

Beträffande medelsbehovet för låneverksamheten anser jag i likhet med kommerskollegium och vattenfallsstyrelsen, att ett kapitaltillskott av 1,000,000 kronor torde vara tillräckligt till en början. Då det är av vikt att verksamheten

snarast kan igångsättas, synes detta belopp nu böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det angeläget och lämpligt, att staten i nuvarande krissituation genom tillhandahållande av lån vid sidan av tidigare beslutade bidragsverksamhet söker ytterligare befordra elektrifieringens skyndsamma genomförande på landsbygden. De av departementschefen föreslagna villkoren för en dylik lånerörelse synas utskottet väl avvägda. Utskottet vill sålunda tillstyrka inrättandet av en lånefond för ändamålet. Det härför beräknade kapitaläskandet föranleder ingen utskottets erinran.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Elektrifieringslånefonden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor.

Stockholm den 28 februari 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Gabrielsson, Alfred Andersson, Mannerskantz, von Stockenström* och *Anderberg* samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Andersson* i Tungalsta, *Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön, *Carlström, Mäler, Janson* i Frändesta och *Andersson* i Hyssna.

Reservat ion

under punkt 14 (Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m.) av herr *Mannerskantz*, vilken ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att avslå Kungl. Maj:ts framställning under förevarande punkt.